

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეროვნული ცენტრი

დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა

ნელინდგული, 2018-2019

სპეციალური გამოცემა

ევროკავშირის სამართალი საერთაშორისო
არბიტრაჟში: ევროკავშირის სასამართლოსთან
წინასწარი კითხვით მიმართვის უფლება*

იურგენ ბაზედოვი**

აღსანიშნავია, რომ ამ პუბლიკაციაზე მითითება მოხდა გენერალური ადვოკატ ვატჰელეტის მიერ ევროკავშირის სასამართლოში მიმდინარე საქმესთან*** დაკავშირებით, რომელიც ეხება საარბიტრაჟო ტრიბუნალების სასამართლოსათვის წინასწარი კითხვით მიმართვის უფლებას. ადვოკატი მხარს უჭერს იმ მოსაზრებას**** რომ ევროკავშირის ფუნდამენტური პრინციპების დაცვის მიზნით, საარბიტრაჟო ტრიბუნალებს უნდა

---

* თარგმანი შესრულებულია შემდეგი გამოცემიდან: *Jürgen Basedow, „EU Law in International Arbitration: Referrals to the European Court of Justice“*, Journal of International Arbitration, (© Kluwer Law International; Kluwer Law International 2015, Volume 32, Issue 4) 367-386.

** ავტორი: Prof. Dr. h.c. mult. Jürgen Basedow, LL.M. (Harvard Univ.), Director, Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, and Professor of Law, University of Hamburg; Associate Member, Institut de droit international. (დოქტორი იურგენ ბაზედოვი, სამართლის მაგისტრი (ჰარვარდის უნივერსიტეტი), მაქს პლანკის შედარებითი და საერთაშორისო კერძო სამართლის დირექტორი, სამართლის პროფესორი ჰამბურგის უნივერსიტეტში; სასაერთაშორისო სამართლის ინსტიტუტის ასოცირებული წევრი).

*** მთარგმნელის შენიშვნა: Case C-567/14, Genetech, Request for a preliminary ruling from the Cour d'appel de Paris, July 7, 2016, <<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?pro=&lgrc=en&nat=or&oq=&dates=&lg=&language=en&jur=C%2CT%2CF&cit=none%252C%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&num=C-567%252F14&td=%3BALL&pcs=Oor&avg=&page=1&mat=or&jgc=&for=&cid=354465>>.

**** მთარგმნელის შენიშვნა: გენერალური ადვოკატის მოსაზრება ინგლისურ ენაზე, იხ. Case C-567/14, Opinion of Advocate General, Wathelet, Delivered on 17th 2016, <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=175146&doclang=EN>>.

ჰქონდეთ შესაძლებლობა, ევროკავშირის სამართლის ინტერპრეტაციასთან დაკავშირებით მიმართონ ევროკავშირის სასამართლოს წინასწარი შეკითხვით.

(თამუნა ბერიძე****)

მოკლე მიმოხილვა

ევროკავშირის წევრი ქვეყნების სასამართლოებს არა მარტო აქვთ უფლება, არამედ ევალებათ, მიმართონ პრელიმინარული კითხვით ევროკავშირის სასამართლოს ევროკავშირის სამართლის ინტერპრეტაციასთან დაკავშირებით. ტრადიციულად, ასეთი მიმართვები მიჩნეულია დაუშვებლად, როდესაც ისინი გამოიყენება საარბიტრაჟო პანელების მიერ. ეს სტატია ხაზს უსვამს ევროკავშირის სასამართლოს პოზიციის თანდათანობით შესუსტებას აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით, რაც საშუალებას მისცემს საარბიტრაჟო ტრიბუნალებს საინვესტიციო დავების პროცესში მიმართონ ევროკავშირის სასამართლოს. აქვე, ასევე გამოყოფილია რამდენიმე ფუნდამენტური ცვლილება კომერციული არბიტრაჟის სფეროში, რომელზე დაყრდნობითაც რეკომენდირებულია სასამართლოს პოზიციის შეცვლა წამოყენებულ საკითხებთან მიმართებაში.

****: ვენის უნივერსიტეტის ევროკავშირის, საერთაშორისო და შედარებითი სამართლის ინსტიტუტის დოქტორანტი; საერთაშორისო ბიზნეს სამართლის მაგისტრი, ცენტრალური ევროპული უნივერსიტეტი; სამართლის მაგისტრის ხარისხი წარჩინებით, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, იურიდიული დეპარტამენტის იურისტი ევროპის ენერგეტიკულ გაერთიანებაში (ვენა, ავსტრია).

მადლობას ვუხდის ვიშეგრადის ფონდს, რომელმაც შესაძლებლობა მომცა სამაგისტრო კვლევითი სტიპენდიის ფარგლებში ბუდაპეშტის ეოტვოს ლორანდ უნივერსიტეტისა და ცენტრალური ევროპული უნივერსიტეტის კვლევითი ცენტრების გამოყენებით მომეზადებინა წინამდებარე პუბლიკაცია.

1. შესავალი

ევროკავშირის სამართლისა და არბიტრაჟის ურთიერთობა ბევრ სფეროშია ერთმანეთთან დაკავშირებული. ერთ-ერთი მათგანი ეხება საარბიტრაჟო პანელების უფლებას, მოითხოვონ ევროკავშირის სასამართლოსგან პრელიმინარული გადაწყვეტილების გამოტანა ევროკავშირის სამართლის ინტერპრეტაციასთან დაკავშირებით. ასეთი მიმართებების საჭიროება ხშირი არ არის, რადგან უმეტესად მხარეები არბიტრაჟებისგან მოელიან შესაბამისი კანონის ცოდნას, რომელიც ასევე მოიცავს ევროკავშირის სამართალსა და მათი გადაწყვეტილების ამ კანონებზე დაფუძნებას. მხარეები და არბიტრები ჩვეულებრივ, თავს იკავებენ, რომ კითხვით მიმართონ ევროკავშირის სასამართლოს, იქიდან გამომდინარე, რომ მიმართვის პროცესი გამოიწვევს საარბიტრაჟო პროცესის დაყოვნებას დაახლოებით ორი წლის ვადით.

ევროკავშირის სამართალი კომპლექსურია და სწრაფად ვითარდება. თუმცა, ბევრ დადგენილებაზე აისახება რთული პოლიტიკური შეთახმებების ნაკვალევი, მაგ.: გაურკვეველობები, წინააღმდეგობები და ინტერპრეტაციის გარეშე დატოვებული საკითხები. მხარეებსა და არბიტრებს არ სურთ იტვირთონ სამართლის ინტერპრეტირების რისკი, რადგან მათი გადაწყვეტილება დაფუძნებული იქნება ევროკავშირის სამართალზე არასწორ წარმოდგენასთან, რაც სამომავლოდ გამოიწვევს გადაწყვეტილების ანუღირებას ან წევრი სახელმწიფოების მიერ აღსრულებაზე უარის თქმას. სურვილის არქონის სხვა მოტივებიც შეიძლება არსებობდეს, როგორცაა საჯარო აღსრულების პროცესების თავიდან აცილება, რომელთა ინიცირებასაც მხარეები მოელიან მომავალში ევროპის კომიტეტისა თუ წევრი ქვეყნის ეროვნული ხელისუფლებისაგან. თვალსაჩინოებისთვის შესაძლებელია მოვიხსნოთ შემდეგი სახის მაგალითი: ხელშეკრულება შეიძლება ატარებდეს შემდეგი შეთანხმებების ხასიათს, იყოს სალიცენზიო ან კომერციული სააგენტოს ხელშეკრულება, სადაც ხელშეკრულების მხარე დაინტერესებულია კერძო სა-

კითხის საერთო განმარტებით მთლიან ხელშეკრულებასთან მიმართებით. ევროკავშირის სამართლის კერძო პრობლემების განმარტების მოთხოვნა ძირითადად ჩნდება საერთაშორისო ეკონომიკურ სამართალთან მიმართებაში და ის თავს იჩენს, როგორც კომერციულ, ასევე საინვესტიციო არბიტრაჟში.

შეუძლია საარბიტრაჟო პანელს პრელიმინარული შეკითხვით მიმართოს ევროკავშირის სასამართლოს? ეს სტატია მიზნად ისახავს კიდევ ერთხელ განიხილოს სასამართლოს ტრადიციული პოზიცია ამ საკითხთან დაკავშირებით. პირველ რიგში, განვიხილავთ ევროკავშირის სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს, რომელიც შეეხება არბიტრაჟს დაქვემდებარებულ საკითხებს (ნაწილი 2). პრეცედენტული სამართალი მიგვანიშნებს, რომ ნაციონალურ სასამართლოებს შეუძლიათ დახმარება გაუწიონ არბიტრაჟს, როდესაც წარმოიშევა ევროკავშირის სამართალთან დაკავშირებული საკითხები (ნაწილი 3). შედარებით ახალი გადაწყვეტილებები მიუთითებენ, რომ მიმართვის უფლება შედარებით გაიზარდა, რაც საინვესტიციო (ნაწილი 4) და კომერციულ არბიტრაჟთან (ნაწილი 5) დაკავშირებით გარკვეული დასკვნის გაკეთებას უწყობს ხელს.

2. არბიტრაჟთან დაკავშირებული სასამართლო პრაქტიკა

2.1. არბიტრაჟი ევროკავშირის სამართლის პირველად წყაროში

ევროკავშირის არც ერთი ხელშეკრულება¹ პირდაპირ არ ეხება არბიტრაჟს. თუმცა, განსხვავებულია 1957 წლის ევროპის ეკონომიკური კავშირის (ეეკ) სადამფუძნებლო ხელშეკრულება,² რომელიც არ შეიცავდა არანაირ დათქმას კავშირის სა-

¹ Treaty on European Union (TEU), Consolidated Version in 2012 O.J. (C 326) 13; Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU), Consolidated Version in 2012 O.J. (C 326) 47.

² Treaty Establishing the European Economic Community, Done at Rome on 25th Mar. 1957, 295 U.N.T.S. 23 in French; ინგლისური თარგმანი იხ. 298 U.N.T.S. 14.

კანონმდებლო ძალებზე არბიტრაჟთან მიმართებაში. 220-ე მუხლის მე-4 პარაგრაფი ნევრ ქვეყნებს ავალდებულებდა:

საჭიროების არსებობის შემთხვევაში ეწარმოები-
ნათ ...მოლაპარაკებები ერთმანეთთან, საკუთარი მო-
ქალაქეების სარგებლის გაზრდის მიზნით: ...უნდა
მომხდარიყო იმ ფორმალობების შესუსტება, რომე-
ლიც ეხებოდა საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების
ცნობასა და აღსრულებას.

არ ყოფილა მცდელობა ევროკავშირის ნევრი სახელმწი-
ფოებისაგან აღნიშნულ მუხლთან დაკავშირებით უზრუნველე-
ყოთ უცხო ქვეყნების საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების ეკ-
ვივალენტური ცნობა-აღსრულება. 1958 წელს კი ნიუ-იორკის
კონვენცია და ეეკ-ს ხელშეკრულება ერთდროულად იქნა მიღე-
ბული.³ ნიუ-იორკის კონვენცია მალევე წარმატებული გამოდ-
გა და დაამტკიცა, რომ აღნიშნული საკითხის საერთაშორისო
დონეზე რეგულირება შესაძლებელი იყო და მას რეგიონალურ
მონესრიგებაზე მეტი ძალა უნდა მისცემოდა. ეეკ-ს 220-ე მუხ-
ლი, რომელიც შემდგომ გადანომრილ იქნა 293-ე მუხლად ამ-
სტერდამის ხელშეკრულებაში,⁴ საბოლოოდ გაუქმდა 2007
წელს, ლისაბონის ხელშეკრულებით.⁵

უნდა აღინიშნოს, რომ ლისაბონის ხელშეკრულებამ კავ-
შირს მიანიჭა უფლება, მიეღო ზომები „დავის ალტერნატიული
გადაწყვეტის მეთოდების განსახორციელებლად“.⁶ რაშიც სავა-
რაუდოდ მოისაზრება არბიტრაჟიც. დამატებით შესაძლოა ით-
ქვას, რომ იგი ასევე ცდება ეეკ-ს 220-ე მუხლის რეგულირების

³ Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, Done at New York on 10 Jun. 1958, 330 U.N.T.S. 3.

⁴ იხ. The Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community, 1997 O.J. (C 34) 173 295.

⁵ იხ. Treaty of Lisbon Amending the Treaty on European Union and the Treaty Establishing the European Community, Signed at Lisbon on 13th 2007, Art. 2, 2007 O.J. (C 306) 130.

⁶ იხ. მუხლი 81(2)(ზ) ეეკკ.

ფარგლებსაც და არა მხოლოდ მანდატით აღჭურავს წევრ ქვეყნებს მოლაპარაკებების წარმოებისათვის, არამედ უფლებასაც აძლევს კავშირს, თავად აილოს ინიციატივა. მისი მოქმედების სფერო ფართოა და მოიცავს არა მხოლოდ საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების ეკვივალენტურ ცნობასა და აღსრულებას, არამედ არბიტრაჟის ყველა ასპექტს.⁷ თუმცა, გაურკვეველია, მოიცავს თუ არა აღნიშნული ევროკავშირის სამართლის მეორადი წყაროების მნიშვნელობის გაზრდასაც. ისეთი წყაროებისას, რომლებიც აწესრიგებენ ევროკავშირის სასამართლოსადმი პრელიმინარული კითხვით მიმართვის უფლებას. ევროკავშირის სასამართლოსადმი კითხვით მიმართვის პროცედურა, ისევე როგორც სხვა სახის პროცედურები, წესრიგდება თავად ხელშეკრულების მუხლებით, რომლებიც დასკვნითი ხასიათის არიან. ისინი გამორიცხავენ ევროკავშირის მიერ აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით ნებისმიერი მეორადი მარეგულირებელი წყაროს მიღებას.

2.2. მიმართვის უფლების არქონა ევროკავშირის ფუნქციონირების შესახებ კონვენციის (ეკფკ) 267-ე მუხლის თანახმად: ნორდზე

მაშინ, როდესაც წარმოიქმნება ეჭვები ევროკავშირის კონვენციების, ევროკავშირის სამართლის სხვადასხვა ინსტრუმენტების ინტერპრეტაციასა და ასეთი ინსტრუმენტების მოქმედებასთან დაკავშირებულ დავებზე, წევრი ქვეყნების სასამართლოებს უფლება აქვთ, ევროკავშირის ფუნქციონირების შესა-

---

⁷ უნდა აღინიშნოს, რომ კავშირმა მიიღო ორი კანონი დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის შესახებ არა ეკფკ-ს 81-ე, არამედ 114-ე მუხლზე დაყრდნობით, იხ. Directive 2013/11/EU of the European Parliament and of the Council of 21st 2013 on Alternative Dispute Resolution for Consumer Disputes and Amending Regulation 2005/2004 (EC) and Directive 2009/22/EC, 2013 O.J. (L 165) 63; Regulation 524/2013 (EU) of the European Parliament and of the Council of 21st, 2013 on Online Dispute Resolution for Consumer Disputes and Amending Regulation 2006/2004 (EC) and Directive 2009/22/EC (Regulation on Consumer ODR), 2013 OJ (L165) 1.

ნებ კონვენციის 267-ე მუხლიდან გამომდინარე, მიმართონ პრელიმინარული კითხვით ევროკავშირის სასამართლოს. ეს უფლება აქვთ ყველაზე დაბალი ინსტანციის სასამართლოებსაც. სასამართლოებს, რომელთა გადაწყვეტილებები არ არის შემდგომი გასაჩივრების სუბიექტი, კერძოდ წევრ ქვეყანათა უზენაესი სასამართლოებს, ვალდებულებაც კი ეკისრებათ, აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით მიმართონ ევროკავშირის სასამართლოს (ეკფკ-ს 267 (3) მუხლი). ეს პროცედურული მოთხოვნები აწესრიგებენ სავალდებულო დიალოგის ფორმატს ევროკავშირის სასამართლოსა და წევრი წვეყნების ნაციონალურ სასამართლოებს შორის.

მიმართვის უფლება აქვს „წევრი ქვეყნის ნებისმიერ სასამართლოსა თუ ტრიბუნალს“ (ეკფკ-ს 267(2) მუხლი), და იგივე უფლებები ვრცელდება ბოლო ინსტანციის სასამართლოებზეც (ეკფკ-ს 267-ე, მე-3 მუხლი). ევროპის ეკონომიკური კავშირის შექმნის ადრეულ პერიოდში გაუკრვეველი იყო გამოირიცხებოდა თუ არა წევრი ქვეყნების საარბიტრაჟო პანელების მიერ სასამართლოსათვის პრელიმინარული კითხვით მიმართვის უფლება.

1982 წელს სასამართლომ აღნიშნულ შეკითხვას გასცა ზუსტი პასუხი, რომელიც დაუშვებლად აცხადებდა გერმანელი არბიტრის მიერ კითხვით მიმართვის უფლებას, რომლის მიხედვითაც, მას უნდა გადაეწყვიტა დავა სამართალში და არა *ex aequo et bono*. აღნიშნულ საქმეში, რომელიც ცნობილია ე.წ. *ნორდზეე-ს* სახელით, გერმანული კომპანიები ხელშეკრულებით შეთანხმდნენ გაენაწილებინათ ფინანსური დახმარება, რომელსაც ისინი მიიღებდნენ ევროპის ფონდისაგან 13 სათვეზაო გემის რეკონსტრუქციისათვის. როდესაც ევროპის კომისიამ დააკმაყოფილა კომპანიების აპლიკაცია მხოლოდ რამდენიმე გემისათვის და უარყო დანარჩენებისათვის, დავა წარმოიშვა სამკომპანიას შორის მიღებული ფინანსების გადანაწილების შესახებ. დავა არბიტრაჟს უნდა გადაეწყვიტა. ყველა მიმართვა ჩვეულებრივი სასამართლოებისადმი გამორიცხული იყო შეთანხმებით. არბიტრის შეხედულების თანახმად გერმანული სამარ-

თლის მიხედვით კონტრაქტის ვალიდურება მიღებული დახმარების განაწილების შესახებ დამოკიდებული იყო იმაზე, თუ რამდენად იყო ნებადართული აღნიშნული განაწილება ევროკავშირის შესაბამისი რეგულაციებით. შესაბამისად მან ევროკავშირის სასამართლოს მიმართა აღნიშნულთან დაკავშირებით პრელიმინარული გადაწყვეტილების გამოტანის თხოვნით.

პირველ რიგში, სასამართლოს უნდა გადაეწყვიტა, ჰქონდა თუ არა მსგავსი მიმართვის უფლება არბიტრაჟს ახლანდელი ეკვკ-ს 267-ე მუხლის თანახმად. სასამართლომ აღნიშნა რომ:

არსებობს გარკვეული მსავსებები არბიტრაჟის ტრიბუნალსა და ჩვეულებრივ სასამართლოებს შორის. მაშინ, როდესაც ტრიბუნალზე ვრცელდება სამართლის სტრუქტურა, არტბიტრაჟმა უნდა გადაწყვიტოს და მის გადაწყვეტილებას აქვს მხარეთა შორის *res judicata*-ს ძალა და მისი აღსრულება უნდა იყოს შესაძლებელი...⁸

თუმცა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ ეს „მახასიათებლები“ არ არის საკმარისი, რათა განესაზღვროს არბიტრაჟს „წევრი ქვეყნის სასამართლოს“⁹ სტატუსი. სასამართლომ არბიტრაჟის მიმართვის დაუკმაყოფილებლობას დაურთო ორი მტკიცებულება: პირველი გამოიხატება იმაში, რომ თავდაპირველად მხარეებს ჰქონდათ არჩევანის გაკეთების უფლება, მიემართათ დავის წარმოშობის შემთხვევაში არბიტრაჟისათვის, ან ჩვეულებრივი სასამართლოსათვის.¹⁰ მეორე მტკიცებულება მდგომარეობს იმაში, რომ „გერმანელი საჯარო მოხელეები არ არიან ჩართულები არბიტრაჟის სასარგებლოდ გადაწყვეტილების მი-

---

⁸ საქმე 102/81, *Nordsee Deutsche Hochseefischerei GmbH v. Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern and Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern*, CJEU, 23 Mar. 1982, [1982], ECR 1095. §10.

⁹ იქვე.

¹⁰ *Nordsee*, იხ. სქოლიო 8, §11.

ლებაში, მათ ასევე არ მიმართავენ ავტომატურად არბიტრაჟის წინაშე საარბიტრაჟო პროცესში ჩასართავად“.¹¹

სასამართლოს მიერ გაკეთებული პირველი შენიშვნა არ არის დამარწმუნებელი. სამოქალაქო სამართალში მხარეებს არასდროს ეკისრებათ ვალდებულება, მიმართონ დავის გადასაწყვეტად საამართლოს. მათ შეუძლიათ გააგრძელონ დავა ან შეწყვიტონ თავიანთი ინტერესების დაცვა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ევროკავშირის სამართლის აღსრულება კერძო სამართლის შემთხვევაში არასდროს არის ბოლომდე გარანტირებული. რაც შეეხება მეორე შენიშვნას, იგი უთანაბრდება იმ არგუმენტს, რომ მხოლოდ და მხოლოდ წევრი ქვეყნები არიან პასუხისმგებელნი იმ ვალდებულებებისათვის, რომელიც წარმოიქმნება მათ ტერიტორიაზე ევროკავშირის სამართალთან დაკავშირებით. არბიტრაჟზე კი, რომელიც რჩება კერძო სამართლის მომწესრიგებელ სფეროში, გამოირიცხება აღნიშნული ვალდებულებების გავრცელება.¹² ძნელია ამ არგუმენტთა მისადაგება კითხვის ნიშნის ქვეშ არსებული რეგულაციის არსთან, რომელიც ეკფკ-ს 288-ე მე-2 მუხლის თანახმად „მიღებისთანავე შედის ძალაში ყველა წევრი ქვეყნისათვის“ (ავტორის შენიშვნა). მაგ., არანაირი კანონის დამწერგავი ღონისძიების გატარება არ არის აუცილებელი, ამასთანავე არ არის საჭირო წევრ ქვეყანათა ზედმეტი ჩარევაც აღნიშნულის აღსრულებისათვის. როგორც სასამართლომ ხაზგასმით აღნიშნა, *ნორდზე-ს* საქმეზე ევროკავშირის სამართალი „უნდა ვრცელდებოდეს ყველა წევრი ქვეყნის მთლიან ტერიტორიაზე; შესაბამისად ხელშეკრულების მხარეებს არ შეუძლიათ დაადგინონ გამონაკლისები“.¹³

აღნიშნული წინააღმდეგობების მიუხედავად, სასამართლომ შემდგომ გადაწყვეტილებებში განამტკიცა არგუმენტე-

---

¹¹ *იქვე*, §12.

¹² *იქვე*.

¹³ *იქვე*, §14.

ბი, რომელიც მოიხმო *ნორდზეე-ს* შემთხვევაში და აღნიშნულ არგუმენტებს დაუმატა რამდენიმე ფაქტორი. ეს ფაქტორები თანმდევი ნევრი ქვეყნის სასამართლოსა, თუ ტრიბუნალისთვის ეკფკ-ს 267-ე მუხლის თანახმად. ისინი მოიცავს ისეთ საკითხებს როგორცაა: 1. დაარსებულია თუ არა ინსტიტუტი კანონის მიერ; 2. გააჩნია თუ არა მას მუდმივმოქმედი ხასიათი; 3. არის თუ არა მისი იურისდიქცია სავალდებულო; 4. მიმდინარეობს თუ არა მისი პროცესი კერძო მხარეთა შორის (*inter partes*); 5. ვრცელდება თუ არა მასზე კანონის უზენაესობა და 6. არის თუ არა იგი დამოუკიდებელი.¹⁴ ეს ექვსი ფაქტორი ექვემდებარება ინტერპრეტაციის სფეროს. ისინი ასევე ვრცელდება, როგორც მათ მნიშვნელობაზე, ასევე მათ ურთიერთ-დამოკიდებულებაზე. მიუხედავად ამისა, მიღებული ფაქტორები სასამართლოს მიერ მიღებულია, როგორც „სასამართლოს მიერ წარმოებული მყარი სასამართლო პრაქტიკა“.¹⁵

2.3. ნორდზეე-ს ბნელი მხარე: ეკო სვისს

ევროკავშირის სასამართლოს *ნორდზეე-ს* საქმეზე მიღებულმა გადაწყვეტილებამ, რომელიც ადგენს საარბიტრაჟო ტრიბუნალის უფლების არქონას, მიმართოს სასამართლოს პრელიმინარული სხდომის მოთხოვნით, შესაძლოა გამოიწვიოს გაუგებრობა არბიტრებისა და მონაწილე მხარეებისათვის. გაურკვეველი გარემოებები წარმოადგენენ საშიშროებას, მაშინ, როდესაც ხდება საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების ანულირება, ან ნევ-

---

¹⁴ საქმე C125/04, *Guy Denuit & Betty Cordonnier v. TransorientMosaïque Voyages & Culture S.A.*, CJEU, 27th 2005, [2005] ECR I925, § 12; საქმე C394/11, *Belov v. CHEZ Elektro Balgaria AD et al.*, CJEU, 31th 2013, NYR, § 38; საქმე C377/13, *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta, S.A. v. Autoridade Tributária e Aduanaera*, JEU, 12th 2014, NYR, §23.

¹⁵ *Ascendi*, იხ. სქოლიო, 14. სხვადასხვა კრიტერიუმებთან დაკავშირებით ასევე იხ. Konstanze von Papp, *Clash of Autonomous Legal Orders: Can EU Member State Courts Bridge the Jurisdictional Divide Between Investment Tribunals and the ECJ? A Plea for Direct Referral from Investment Tribunals to the ECJ*, (2013) 50 *Common Market Law Review* 1039, 1067 et seq.

რი ქვეყნის სასამართლოში შესაძლო სააღსრულებო პროცესის დაწყება. თუ ეროვნული სასამართლო აჩერებს პროცესს, რომელიც ეხება საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების ანუ აღსრულებას, ან სააღსრულებო პროცესის დაწყებას, რადგან მას გააჩნია ეჭვი საარბიტრაჟო ტრიბუნალის მიერ ევროკავშირის სამართლის სწორ მისადაგებასთან დაკავშირებით, სასამართლოს აქვს უფლება, ან, როგორც ბოლო ინსტანციის სასამართლო ვალდებულია ეკფკ-ს 267-ე მუხლიდან გამომდინარე, წინასწარი შეკითხვით მიმართოს ევროკავშირის სასამართლოს. მსგავსი მიდგომა ჩრდილს მიაყენებს არბიტრაჟის ეფექტურობას.

აღნიშნული ნათელი გახდა, *ეკო სვისს*-ის გადაწყვეტილებაში. ამ საქმეში სავაჭრო ნიშნის ლიცენზიის ხელშეკრულება გაფორმდა „ბენეტონს“ – რომელიც დაარსებულია ნიდერლანდებში, „ეკო სვისს“ – რომელიც მდებარეობს ჰონგკონგში და „ბულოვას“ შორის, რომელიც დაფუძნებულია ნიუ-იორკში. ხელშეკრულება მოიცავდა ბაზრის განაწილების გარიგებას. „ეკო სვისს“ ეკრძალებოდა იტალიაში მაჯის საათების გაყიდვა და „ბულოვას“ უფლებამოსილება ენიჭებოდა ევროკავშირის დანარჩენ წევრ ქვეყნებში აეთვისებინა ბაზარი. „ბენეტონმა“ ლიცენზიის ხელშეკრულების ვადის გასვლამდე სამი წლით ადრე მისცა მხარეებს წინასწარი გაფრთხილება ხელშეკრულების შეწყვეტის შესახებ. მხარეებმა ნიდერლანდების საარბიტრაჟო ინსტიტუტის წესების მიხედვით საარბიტრაჟო წარმოება დაიწყეს. საბოლოო საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებაში „ბენეტონს“ დაეკისრა მიყენებული ზარალის ანაზღაურება 26 მილიონი დოლარის ფარგლებში.

დანის სასამართლოში საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების ანუ აღსრულების პროცესის დროს, „ბენეტონმა“ პირველად წამოაყენა არგუმენტი, იმის შესახებ, რომ ბაზრის განაწილების ხელშეკრულებიდან გამომდინარე სალიცენზიო ხელშეკრულება შესაძლოა არღვევდეს (ახლანდელი) ეკფკ-ს 101-ე მუხლის დათქმას კარტელების აკრძალვის შესახებ. საბოლოოდ „ჰოგრაადმა“, ნიდერლანდების უზენაესმა სასამართლომ მხედვე-

ლობაში მიიღო არგუმენტი, რომ შესაძლებელია არბიტრები გასცდნენ დავის საზღვრებს, თუ ისინი განიხილავენ და გადაწყვეტილებას მიიღებენ კონკურენციის სამართლის დარღვევის საკითხზე. ამ შემთხვევაში, შეიძლება დადგეს საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების ანულირების საკითხი, რადგან ისინი გასცდებიან მათ წინაშე წაყენებული მოთხოვნის ფარგლებს.¹⁶ „ჰოგ რაადმა“ დამატებით აღნიშნა, რომ დანიის საარბიტრაჟო სამართლის თანახმად, საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება შეიძლება გაუქმდეს მხოლოდ მაშინ, თუ არსებობს კანონით დადგენილი საფუძვლები. ერთ-ერთი საფუძველია ის, რომ გადაწყვეტილება ეწინააღმდეგება საჯარო წესრიგს. სასამართლომ ევროკავშირის სასამართლოს მიმართა კითხვით, წარმოადგენს თუ არა ეკფკ-ს 101-ე მუხლის დარღვევა საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველს?¹⁷

ევროკავშირის სასამართლომ აღნიშნულ კითხვას დადებით პასუხი გასცა და ამასთანავე აღნიშნა, რომ „გადაწყვეტილების ანულირება ან უარის თქმა მის ცნობასთან დაკავშირებით დასაშვებია მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებში“, მან დაადგინა, რომ:

კონვენციის 85-ე მული (ამჟამად 101-ე მუხლი) წარმოადგენს ფუნდამენტურ დათქმას, რომელიც აუცილებელია იმ დავალებების შესრულებისათვის, რომლებიც მინდობილ იქნა საზოგადოებისათვის.¹⁸

სასამართლომ დაასკვნა, რომ ეროვნული სასამართლო, რომელიც მოახდენს საჯარო წესრიგის სანინააღმდეგო საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების ანულირებას/გაუქმებას ასევე უნდა გამოიტანოს გადაწყვეტილება იმ ნაწილის გაუქმებასთან

---

¹⁶ Case C126/97, *Eco Swiss China Time Ltd. v. Benetton International NV*, CJEU, 1ST 1999, [1999] ECR I3079, §26.

¹⁷ იქვე, §30.

¹⁸ იქვე, §36.

დაკავშირებიც, რომელიც არღვევს 101-ე მუხლის დათქმებს.¹⁹ სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ იგივე შეხედულება ვრცელდება იმ საქმეზე, რომელიც ეხება უცხო ქვეყნის საარბიტრაჟო გადანყვეტილების ცნობა-აღსრულებას ნიუ-იორკის კონვენციის მიხედვით:

კონვენციის 85-ე მუხლის დათქმები (რომელიც ახლა წარმოადგენს 101-ე მუხლს) შესაძლებელია განხილულ იყოს, როგორც საჯარო წესრიგის ნაწილი ნიუ-იორკის კონვენციის მიხედვით.²⁰

ეკო სვისს-ის გადანყვეტილებამ გამოიწვია მრავალი გაურკვევლობა. მან შესაძლებლობა მისცა ევროკავშირის სამართალს, გამოყენებული ყოფილიყო, როგორც შეფასებითი კრიტერიუმი საარბიტრაჟო გადანყვეტილებების გაუქმებისა და ცნობა-აღსრულების პროცესებში. არბიტრებმა, რომლებიც საარბიტრაჟო გადანყვეტილების დიდი ფექტის ქონას მოელიან, განსაკუთრებით ევროკავშირშირზე, ევროკავშირის სამართალი აუცილებლად უნდა გაითვალისწინონ. მეორე მხრივ, საშიშროებას იწვევს ის ფაქტი, რომ მათ შესაძლებელია გადააჭარბონ განსახილველი საკითხის ფარგლებს, როგორც უკვე აღინიშნა „ჰოგ რაადის მიერ.

გაურკვეველია ასევე ის ფაქტი, რომ *ეკო სვისს* იზღუდება მხოლოდ იმ „ფუნდამენტური დებულებების დარღვევისათვის, რომლებიც აუცილებელია საზოგადოებაზე მინდობილი დავალებების მისაღწევად“.²¹ ბოლო ოცი წლის განმავლობაში, ყველა იმ დამატებითი ფუნქციებიდან გამომდინარე, რომელიც ემატება ევროკავშირს,²² რთულია იმის გარკვევა, თუ რა წარ-

---

¹⁹ იქვე, §37.

²⁰ იქვე, §39.

²¹ იქვე, §36.

²² ახალ დავალებათა დიდი გაზრდა გამოიწვია მასტრიხტის ხელშეკრულებამ, იხ. *Jürgen Basedow, Zielkonflikte und Zielhierarchien im Vertrag*

მოადგენს ფუნდამენტურ დებულებებს.²³ ევროკავშირზე დაკვირვებით ადვილად გამოსაცნობია ის ფაქტი, რომ შიდა ბაზრის მონესრიგებასთან ერთად, დღესდღეობით ევროკავშირის გააჩნია ასევე მაღალი ღირებულების მქონე მიზნები, როგორცაა დისკრიმინაციის წინააღმდეგ ბრძოლა, ეკონომიკური და სავალუტო კავშირის შექმნა, ან თავისუფლების, მშვიდობისა და სამართლიანობის ტერიტორიის შექმნა. ადამიანის უფლებათა ქარტია შესაძლოა ასევე ჩაითვალოს ფუნდამენტურად. ევროკავშირის პოლიტიკისა და სამართლის გაზრდას შედეგად მოჰყვება იმ გაურკვევლობის არსებობა, ეხება თუ არა „ფუნდამენტურ ღირებულებებს“ კანონის არასწორი ინტერპრეტაცია ან მისადაგება. საარბიტრაჟო პანელებისა და ეროვნული სასამართლოებისათვის გარკვეული დასკვნის მიღება უფრო რთული გახდება, რადგან მათ არ გააჩნიათ კრიტერიუმი აღნიშნულის განსაზღვრებისათვის. ევროკავშირის სასამართლო არის ერთადერთი ინსტიტუტი რომელსაც შეუძლია მიიღოს ასეთი დასკვნები. სამწუხაროდ, ძნელია იმ პრინციპთან შერიგება, რომელიც სამართლებრივად ამტკიცებს, რომ სასამართლოს შეუძლია მსგავსი განსაზღვრების გაკეთება საარბიტრაჟო პროცესის მხოლოდ ბოლო ეტაპზე, მაშინ როცა საარბიტრაჟო პროცესი სრულდება.

3. არაპირდაპირი მიმართვები: დამხმარე სახელმწიფო სასამართლოების მიერ მოთხოვნილი წინასწარი გადაწყვეტილება

ევროკავშირის სასამართლო უკვე *ნორდბეე-ს* საქმეზევე მიხვდა მის მიერ შექმნილ გაურკვევლობას. ამ საქმეში მან გააკეთა მიმართება, იმასთან დაკავშირებით, რომ:

über die Europäische Gemeinschaft, in: *Due O., Lutter M., Schwarze J., (eds.) Estschrift für Everling U.*, vol. 1, BadenBaden: Nomos 1995, at 49–68.

²³ Charter of Fundamental Rights of the European Union, 2012 O.J. (C 326) 391.

იმ შემთხვევაში, თუ კავშირის სამართლის შესახებ კითხვა წარმოიშვება არბიტრაჟის დროს... შესაძლებელია მიმართონ ჩვეულებრივ სასამართლოებს, რათა შემონმდეს მათი თანამშრომლობა საარბიტრაჟო ტრიბუნალებთან, კერძოდ მათ მიერ დახმარების განევის სფეროში... ან საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების განხილვის მიმართულებით... ამ სასამართლოებსა და ტრიბუნალებზე დამოკიდებული გადაწყვეტილების მიღება, არის თუ არა მათთვის საჭირო მიმართონ ევროკავშირის სასამართლოს კავშირის სამართლის ინტერპრეტაციის²⁴ საჭიროების შემხვევაში კონვენციის 177-ე მუხლიდან გამომდინაე (ახლანდელი: ეკფკ-ს 267-ე მუხლი).

პრობლემის გადაჭრის გზა, რომელიც აღნიშნა ევროკავშირის სასამართლომ, საარბიტრაჟო ტრიბუნალის ეროვნულ სასამართლოსადმი მიმართვასთან დაკავშირებით, რა თქმა უნდა, უპირველეს ყოვლისა უნდა წესრიგდებოდეს კანონით. წევრი ქვეყნის საარბიტრაჟო კანონმდებლობა საარბიტრაჟო პანელს უფლებას უნდა აძლევდეს, სასამართლოს მიმართოს აღნიშნული მოთხოვნით. დამატებით, აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ სასამართლომ არბიტრაჟს დახმარება შეიძლება გაუწიოს მხოლოდ იმ ქვეყანაში, რომელიც ევროკავშირის წევრია. კონვენციის 267-ე მუხლის თანახმად ევროკავშირის გარეთ მდებარე ქვეყნების სასამართლოებსა და ტრიბუნალებს არ აქვს უფლება მიმართონ ევროკავშირის სასამართლოს. მიმართულება, რომელიც დასახა ევროკავშირის სასამართლომ, მხოლოდ ეროვნული სასამართლოს სურვილის შემთხვევაში იძლევა შესაძლებლობას, საარბიტრაჟო ტრიბუნალმა არაპირდაპირი გზით – კითხვით მიმართოს ევროკავშირის სასამართლოს.

საარბიტრაჟო კანონმდებლობა ჩვეულებრივ არ იქნება დაბრკოლება. კერძო მარეგულირებელი კანონის არარსებობის

---

²⁴ Nord, იხ. სქოლიო 8, §§14–15.

შემთხვევაში და მხარეთა შეთანხმების თანახმად ისინი ჩვეულებრივ საარბიტრაჟო ტრიბუნალს ანიჭებენ ფართო დისკრეციას წარმართონ პროცესი ისე, როგორც ისინი მიიჩნევენ საჭიროდ.²⁵

სახელმწიფო საარბიტრაჟო კანონმდებლობა შესაძლებელია იყოს უფრო მეტად შემზღუდავი აღნიშნულ საკიხთან მიმართებაში.²⁶ თანამედროვე საარბიტრაჟო წესები ჩვეულებრივ მიჰყვებიან გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის კომისიის (UNCITRAL) მიერ შემუშავებულ მოდელურ კანონს საერთაშორისო კომერციულ არბიტრაჟზე, რომელიც ზღუდავს ეროვნული სასამართლოების ჩარევას საარბიტრაჟო პროცესში, მოდელურ კანონში აღნიშნულ კერძო შემთხვევებში.²⁷ საარბიტრაჟო მოდელური კანონის 27-ე მუხლის მიხედვით, საარბიტრაჟო ტრიბუნალებს აქვთ მხოლოდ იმისი უფლება, რომ ეროვნულ სასამართლოს მიმართონ დახმარებისათვის, მხოლოდ საქმესთან დაკავშირებული მტკიცებულებების მოპოვების საკითხში. საეჭვოა, რამდენად მოიცავს საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების სამართლებრივი საფუძვლის შემოწმება მტკიცებულების გამოთხოვისათვის სასამართლოს მიმართვის სფეროს. განსაკუთრებით კი იმ შემთხვევაში, როდესაც არათუ, უცხო ქვეყნის სამართალი შეიცავს აღნიშნულს, არამედ ევროკავშირის სამართალი, რომელიც ეროვნული სამართლის ნაწილია. თუმცა, შესაძლებელია ეროვნული

---

²⁵ იხ. მაგ. International Chamber of Commerce (ICC) Arbitration Rules 2012, მუხლი 22(2); UNCITRAL Arbitrations Rules 2010, მუხლი 17; *Croft C., Kee Ch. & Waincymer J., A Guide to the UNCITRAL Arbitration Rules*, Cambridge University Press 2013, 173 et seq.; American Association of Arbitration (AAA) International Arbitration Rules, მუხლი 16.

²⁶ იხ. მაგ. *Shelkophyas N.*, *The Application of EC Law in Arbitration Proceedings*, Europa Law Publishers 2003, 404 et seq. on Dutch and English provisions on the Point.

²⁷ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985 as Amended in 2006 (Vienna 2008), მუხლი 5. იხ. განსაკუთრებით ახსნა-განმარტებითი შენიშვნა, რომელიც მიმაგრებულია ამ პუბლიკაციაზე §§15–17.

სამართალი გასცდეს მოდელური კანონის რეგულირების სფეროს. აღსანიშნავია, რომ მაშინ, როდესაც მოდელური კანონის დანერგვა ხდებოდა გერმანიაში, კანონმდებელმა სპეციალურად გაზარდა მისი მოქმედების არეალი. მან ნება დართო ისეთი პეტიციის არსებობას სასამართლოს მხრიდან, რომელიც მხარს უჭერდა „ნებისმიერი მოქმედების განხორციელებას, ნებადართულს მოსამართლეებისადმი, რომელიც მიუწვდომელი იყო საარბიტრაჟო ტრიბუნალებისათვის“.²⁸ ზემოაღნიშნული შესაძლებელს ხდის საარბიტრაჟო ტრიბუნალების მიერ სასამართლოსადმი მოთხოვნის წაყენებას, ევროკავშირის სასამართლოს მიმართოს პრელიმინარული გადაწყვეტილების მოთხოვნით, როგორც ეს აღინიშნა სასამართლოს მიერ *ნორდზე-ს* საქმის შემთხვევაში.²⁹

სახელმწიფო სასამართლოები, ჩვეულებრივ, შეზღუდულნი არიან მხოლოდ იმ საარბიტრაჟო ტრიბუნალთა დახმარებით, რომლებიც იმავე სახელმწიფოებში მდებარეობენ. “UNCITRAL”-ის მოდელური კანონის, რომელიც შესწორებულ იქნა 2006 წელს, 1(2) მუხლი, ნათელს ხდის, რომ „ამ კანონის მუხლები... ვრცელდება, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არბიტრაჟი იგივე ადგილას მდებარეობს“. ამგვარად, მაშინ როდესაც არბიტრაჟი მდებარეობს ევროკავშირის გარეთ, საარბიტრაჟო პანელებისათვის რთული იქნება სახელმწიფო სასამართლოს მხრიდან მიიღოს დახმარება, რათა მისი საშუალებით დაუკავშირდეს ევროკავშირის სასამართლოს კითხვით მიმართვის შემთხვევაში, რადგან მხოლოდ და მხოლოდ წევრი ქვეყნის სახელმწიფოებს შეუძლიათ მიმართონ ევროკავშირის სასამართლოს.

კიდევ ერთხელ თუ შევხედავთ გერმანელ კანონმდებლებს, მოდელური კანონის დანერგვის დროს, მათ სპეციალურად გა-

---

²⁸ იხ. Code of Civil Procedure as Amended in 1998, მუხლი 1050; ინგლისური თარგმანი ხელმისაწვდომია ფედერალური იუსტიციის სამინისტროს ვებგვერდზე, <www.gesetzeiminternet.de → translations → ZPO>.

²⁹ იხ. იქვე.

ზარდეს სამოქალაქო საპროცესო სამართლის კოდექსში აღნიშნული საკითხის მოქმედების სფერო არბიტრაჟის იმ ადგილზეც, რომელთა მდებარეობა უცნობია, ან მდებარეობს საზღვარგარეთ.³⁰ იქედან გამომდინარე, რომ კანონი არ ასხვავებს ერთმანეთისაგან ევროკავშირის წევრ ქვეყნებსა თუ უცხო ქვეყნებს, შესაძლოა დავასკვნათ, რომ საარბიტრაჟო ტრიბუნალს რომელიც მდებარეობს ამერიკის შეერთებულ შტატებში, რუსეთსა თუ ჩინეთში, უფლებამოსილება აქვს მიმართოს გერმანულ სასამართლოს, რათა მან უშუამდგომლოს ევროკავშირის სასამართლოსთან პრელიმინარული კითხვის მიმართვით. უფლებამოსილების გავრცელება ამგვარ გეოგრაფიულ ფართობზე აღინერა, როგორც იშვიათი შემთხვევა საერთაშორისო პრაქტიკაში და შეფასდა, როგორც თანამშრომლობის შეთავაზება საერთაშორისო კომერციულ სამართალში.³¹

თუმცა შესაძლებელია, რომ ძნელი აღმოჩნდეს ისეთი სასამართლოს მოძებნა, რომელიც მსგავსად განავრცობს მის ტერიტორიულ იურისდიქციას საარბიტრაჟო ტრიბუნალის დახმარებისათვის. ჩვეულებრივ ეს ყოველივე შეჩერდება ადგილობრივ სასამართლოში, რომელიც წარმოადგენს ყველაზე დაბალი ინსტანციის სასამართლოს, „სადაც (დახმარების) მოქმედება უნდა განხორციელდეს“.³² როგორც წესი, საარბიტრაჟო ტრიბუნალს უნდა გააჩნდეს გარკვეული დისკრეციის უფლება აირჩიოს ერთ-ერთი სასამართლო.³³ მაგრამ აქამდე არანაირი სასამართლო პრაქტიკა არ განვითარებულა აღნიშნულთან დაკავშირებით. ასევე, აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ გერმანული სასამართლოები არ ყოფილან მოტივირებულნი, წინასწარი კითხვით მიემართათ ევროკავშირის სასამართლოსათვის.

---

³⁰ იხ. Code of Civil Procedure, მუხლი 1025(2); ინგლისური თარგმანისთვის იხ. სქოლიო, 28.

³¹ იხ. *Schlosser P.*, in Stein & Jonas, *Kommentar zur Zivilprozessordnung*, vol. 10, 23rd ed., Tübingen: Mohr 2014, §1050, §28.

³² იხ. Code of Civil Procedure, მუხლი 1062(4); ინგლისური თარგმანისთვის იხ. სქოლიო, 28.

³³ იხ. Schlosser, *იხილე სქოლიო 31*, მუხლი 1062, §17.

თეორიულად არაპირდაპირი მიმართვა წარმოადგენს გადაწყვეტილებას, თუმცა ნაკლებად რეალურია მისი პრაქტიკაში განხორციელება. აქამდე ავტორისთვის მხოლოდ ერთი საქმე არის ცნობილი. ეს შესაძლებელია აიხსნას რამდენიმე მიზეზით. ბოლო ინსტანციის სასამართლოების გარდა, სახელმწიფო სასამართლოებსა და ტრიბუნალებს არ ევალებათ მიმართონ ევროკავშირის სასამართლოს ინტერპრეტაციასთან დაკავშირებული კითხვით. ეკფკ-ს 26-ე მულის მე-2 ნაწილის თანახმად, მათ „შეუძლიათ“ ასე მოიქცნენ. ამგვარად, არსებობს საშიშროება იმისა, რომ ეროვნულმა სასამართლომ არ მიიღოს ტრიბუნალის მოთხოვნა, მიმართოს ევროკავშირის სასამართლოს შეკითხვით იურისდიქციის არარსებობის გამო (იხ. ზემოთ). შემდგომში მან შეიძლება გამოიყენოს საკუთარი დისკრეციის უფლება, რომელიც ენიჭება 267-ე (2) მუხლის თანახმად, ან დაიჭიროს ის პოზიცია, რომ ევროკავშირის სამართლის ინტერპრეტაცია ირელევანტურია საქმის შედეგისათვის. ეკფკს 267-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, წევრი ქვეყნის სასამართლოზე დამოკიდებული მისდამი მიმართული საკითხის საქმესთან რელევანტურობის შესახებ გადაწყვეტილება მიიღოს. ნებისიერ შემთხვევაში, არბიტრაციისათვის დახმარების განევის პროცესი წევრი ქვეყნის სასამართლოში მოითხოვს დამატებით დროს. მაშინ, როდესაც არბიტრებს მიაჩნიათ, რომ ევროკავშირის სამართლის ინტერპრეტაცია რელევანტური იქნება საქმისათვის, ამ შემთხვევაში მათ უნდა ჰქონდეთ შესაძლებლობა პირდაპირ მიმართონ ევროკავშირის სასამართლოს კითხვით, რაც გამომდინარეობს როგორც არბიტრების, ისე მხარეთა ინტერესებიდან. აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით სასამართლო პრაქტიკის გააანალიზებისას მხედველობაშია მისაღები განსხვავება საინვესტიციო არბიტრაჟსა და კომერციულ არბიტრაჟს შორის.

4. პირდაპირი მიმართვები საინვესტიციო სამართალში

4.1. საინვესტიციო სამართლის მთავარი მახასიათებლები

ბოლო 50 წლის განმავლობაში ორმხრივ საინვესტიციო ხელშეკრულებებს (ოსხ), რომლებიც შედგენილია ინვესტორის სახელმწიფოსა და მასპინძელ სახელმწიფოს შორის, უცხოური ინვესტიციების დაცვის საკითხთან მიმართებაში დიდი მნიშვნელობა მიენიჭა. ამჟამად დაახლოებით ასეთი სახის 3, 000 ოსხ არსებობს. ანდრეას ლოვენფილდი ამგვარ ზრდას უწოდებს „აფეთქებას“.³⁴ ორმხრივი საინვესტიციო ხელშეკრულებები ჩვეულებრივ მოიცავენ შემდგომ საკითხებს³⁵:

1. უცხოური ინვესტორის შემოშვება სახელმწიფოში ან მის ბაზარზე;
2. უცხოური ინვესტიციის სამართლიანი და თანასწორი მოპყრობა;
3. გადასახადების შეუფერხებელი გადაგზავნა, კერძოდ საინვესტიციო მოგებათა რეპატრიაცია;
4. კანონიერი ექსპრორიაციის წინაპირობა მასპინძელი ქვეყნის მხრიდან, კერძოდ სწრაფი, ადეკვატური და ეფექტური კომპენსაცია ე.წ. *ჰულის ფორმულის* თანახმად;
5. უცხოური ინვესტორის სანინააღმდეგოდ დისკრიმინაციული ქმედების აკრძალვა; და
6. საბოლოოდ, დავის გადაწყვეტის პროცედურა. მაშინ, როდესაც წინარე ოსხ-ები უზრუნველყოფდნენ მხოლოდ სა-

---

³⁴ *Lowenfeld A.*, *International Economic Law*, 2nd ed., Oxford University Press 2008, 554.

³⁵ *Sacerdoti G.*, *Bilateral treaties and Multilateral Instruments on Investment Protection*, (1997) 269 *Recueil des Cours* 251–460, 302; *Lowenfeld*, იხილე სქოლიო 35, 555 et seq.; ასევე იხ. ოცზე მეტ ქვეყანაში ჩატარებული ეროვნული ანგარიშების შედარებითი გამოკითხვა: *Shan W.*, eds., *The Legal Protection of Foreign Investment*, Oxford University Press, 2012; ამომწურავი მოპყრობისათვის იხ. *Vandeveld K.*, *Bilateral Investment Treaties: History, Policy and Interpretation*, Oxford University Press, 2010.

ხელმწიფოთაშორის არბიტრაჟს, უფრო ახალი ხელშეკრულებები უფლებას აძლევენ კერძო ინვესტორებს მათი ინიციატივით დაინციონ პროცესი უცხო მასპინძელი ქვეყნის წინააღმდეგ, რომელიც ოსხ-ს მიხედვით უთითებს თავად საარბიტრაჟო პანელზე (საინვესტიციო-სახელმწიფო არბიტრაჟი ან დავის გადაწყვეტის საშუალება (ISDS)).

მსგავსი ოსხ-ები შედგა როგორც თავად ევროკავშირის სხვადასხვა წევრ ქვეყნებს შორის, ასევე მესამე სახელმწიფოსა და წევრ ქვეყნებს შორის. გერმანია არის დაახლოებით 135 ორმხრივი საინვესტიციო ხელშეკრულების მხარე, საიდანაც 13 ხელმოწერილ იქნა ევროკავშირის სხვა ქვეყნებთან, 120-ზე მეტი მესამე ქვეყნებთან. ზოგადად ოსხ-ები აწესრიგებენ ინვესტიციასთან დაკავშირებულ საკითხებს ისე, რომ ორივე მხარის მიმართ თანაბარი მოპყრობა უზრუნველყოს. ისინი დისკრიმინაციის გარეშე ექცევიან ინვესტორებს მესამე ქვეყნებიდან ევროკავშირში და პირიქით.³⁶ აქამდე, ღიად რჩება კითხვა იმასთან დაკავშირებით ვრცელდება თუ არა ევროკავშირის ახალი კომპეტენციები ყველა საკითხზე, რომლებიც ჩვეულებრივ დაფარულია ორმხრივი საინვესტიციო ხელშეკრულებებით, თუ ისინი ავსებენ წევრი ქვეყნების მიერ გამოტოვებულ დანარჩენ კომპეტენციებს.³⁷ როგორც არ უნდა იყოს ამ კითხვაზე პასუხი, სავარაუდოა, რომ თავად ევროკავშირი იქნება ყველა სამომავლოდ დასადები ოსხ-ების მხარე.

რაც შეეხება საარბიტრაჟო პროცესებს, ოსხ-ები ჩვეულებრივ დათქმას აკეთებენ საინვესტიციო დავების გადაწყვეტის

---

³⁶ იხ. მუხლი 207(1) TFEU: „საერთო კომერციული პოლიტიკა უნდა განისაზღვროს საერთო პრინციპებით, კერძოდ... უცხო პირდაპირ ინვესტიციასთან მიმართებაში“.

³⁷ *Bischoff J.A., Just a Little Bit of ‘Mixity’? The EU’s Role in the Field of International Investment Protection law, (2011) 48 Common Market Law Review 1527–1570, 1534 et seq.*

საერთაშორისო ცენტრის კონვენციაზე (ICSID),³⁸ ICSID-ის დამატებით საშუალებაზე³⁹ და ან UNCITRAL-ის საარბიტრაჟო წესებზე.⁴⁰ არჩევანი დამოკიდებულია თავად მომჩივარ ინვესტორზე.⁴¹

4.2. საარბიტრაჟო პანელების ევროკავშირის სასამართლოსადმი მიმართვის უფლება

შესაძლებელია საარბიტრაჟო პანელებმა პრელიმინარული გადაწყვეტილების მოთხოვნით მიმართონ ევროკავშირის სასამართლოს? საუბარია იმ პანელებზე, რომლებიც ორმხრივი საინვესტიციო ხელშეკრულებების თანახმად არსებული საარბიტრაჟო წესების მიხედვით მოქმედებენ და პასუხი გამომდინარეობს იმ ექვსი ფაქტორიდან რომელიც დაასახელა სასამართლომ, რათა მოეხდინა „ნევრი ქვეყნის სასამართლოსა თუ ტრიბუნალის“ იდენტიფიცირება ეკფკ-ს 267-ე მუხლის მიზნებიდან გამომდინარე.⁴²

---

³⁸ საინვესტიციო დავების გადაწყვეტის საერთაშორისო ცენტრი (სდგსც) (ICSID) დაარსდა სახელმწიფოთა და სხვა სახელმწიფოთა მოქალაქეებს შორის არსებული საინვესტიციო დავების გადაწყვეტის კონვენციით, რომელიც ამოქმედდა ვაშინგტონში, 18 მარტი, 1965, 575 U.N.T.S. 159.

³⁹ დამატებითი მომსახურების წესები მიიღო სდგსც-ს ადმინისტრაციულმა საბჭომ, რათა მოქმედების შესაძლებლობა მიეცეთ არბიტრაჟებს, რომლებიც არ ექვევნიან სდგსც-ს კონვენციის იურისდიქციაში. აღნიშნული წესები ხელისაწვდომია: <<https://icsid.worldbank.org/icsid/index.jsp>>→documents→official documents→Additional Facility Rules.

⁴⁰ იხ. სქოლიო 25.

⁴¹ განსხვავებული მოსაზრებებისათვის იხ. Vandevelde, იხილეთ სქოლიო 36, 434–35; მაგალითი იმისა, რომ შეთანხმება პირდაპირ უტოვებს არჩევანის შესაძლებლობას ინვესტორს აირჩიოს დავის გადამწყვეტი ორგანო სხვადასხვა ფორმის არბიტრაჟის, ან მასპინძელი ქვეყნის კომპეტენტურ სასამართლოს შორის, წარმოდგენილია გერმანიის ფედერალურ რესპუბლიკასა და ეთიოპიის დემოკრატიულ ფედერალურ რესპუბლიკას შორის არსებულ შეთანხმებაში, რომელიც შეეხება ინვესტიციების ორმხრივ მხარდაჭერასა და დაცვას, ხელმოწერილი ადდის აბედაში, 19 იანვარი, 2004, მუხლი 11.

⁴² იხილეთ სქოლიო 14.

პირველ რიგში, უნდა აღინიშნოს რომ მსგავსი საარბიტრაჟო ტრიბუნალები იქმნება არა კერძო შეთანხმებებიდან, არამედ საერთაშორისო ხელშეკრულებებიდან გამომდინარე. ამგვარად „კანონის თანახმად“ ბევრ ქვეყანაში აღნიშნული ხელშეკრულებები ეროვნული კანონმდებლების მიერ დანერგილია იგივე რანგითა და ხარისხით, როგორც ყველა სხვა კანონი.⁴³ საარბიტრაჟო ტრიბუნალებს, რომლებიც შემდგარია ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოების ოსს-ს მიხედვით, რათა მიიღოს ზომები უცხოური ინვესტიციების დასაცავად ქვეყანაში, ფაქტობრივად ენიჭება კერძო ქვეყნის მართმსაჯულების სისტემის ნაწილის სტატუსი. აქედან გამომდინარე, ისინი განსხვავდებიან საერთაშორისო ორგანიზაციების ინსტიტუტებისაგან, რომლებსაც ოსს-ების ძალით ენიჭებათ კანონის უზენაესობის დაცვის ვალდებულება აღნიშნულ ორგანიზაციებში, მაგ., საერთაშორისო დონეზე და არა თავად, რომელიმე კერძო ქვეყანაში. ამგვარად, ევროკავშირის სასამართლომ არ მიიღო წარმოებაში ევროკავშირში სკოლების საჩივრების ფორუმისგან საჩივარი, რადგან „მათ არანაირი კავშირი არ აქვთ ევროკავშირის წევრი ქვეყნის მართმსაჯულების სისტემასთან“.⁴⁴ იგივე მიმართება აქვს სასამართლოს საერთაშორისო დავების გადაწყვეტის ინსტიტუტებთან დაკავშირებით, ისეთებთან, როგორცაა – საზღვაო სამართლის საერთაშორისო ტრიბუნალი, ადამიანთა უფლებების ევროკავშირის სასამართლო ან სახელმწიფოთაშორისი საარბიტრაჟო ინსტიტუტები, რომლებიც შექმნილია ნებისმიერი ორმხრივი საინვესტიციო ხელშეკრულებიდან გამომდინარე. ამ ორგანოებს ევალებათ დაიცვან სამართალი სახელმწიფოთა შორის და საერთაშორისო სამართლის სხვა სუბიექ-

---

⁴³ ეს არის შემთხვევა გერმანიაში, იხ. The Treaty Between the Federal Republic of Germany and Pakistan for the 12/9/2015, Print preview <<http://www.kluwerarbitration.com/CommonUI/print.aspx?ids=klikajoiia-32040217/19>> Promotion and Protection of Investments, Done at Bonn on 25th. 1959 (the First BIT Ever Concluded); Implementing law in Bundesgesetzblatt 1961, II793.

⁴⁴ საქმე C196/09, *Miles v. European Schools*, CJEU, 14 Jun. 2011, [2011] ECR 2011, 5105, §41.

ტებთან მიმართებაში. ამის საპირისპიროდ ISDS-ში ოსხ-ებებიდან გამომდინარე ინვესტორებს ევალებათ საქმე წარმართონ მათ მასპინძელი ქვეყნის სასამართლოში, ან საარბიტრაჟო ტრიბუნალთან.⁴⁵ ISDS საარბიტრაჟო ტრიბუნალები ცვლიან ეროვნულ სასამართლოებს და შეადგენენ წევრი ქვეყნის მართლმსაჯულების ნაწილს,⁴⁶ თუ ინვესტორს არ აქვს სურვილი დავა წარუდგინოს წევრი ქვეყნის ნაციონალურ სასამართლოს და/ან ტრიბუნალს, იურისდიქციის არსებობის შემთხვევაში.

ეცროკავშირის სასამართლოს მიერ დასახელებულ მეორე ფაქტორს წარმოადგენს წინასწარი წარმოების მომთხოვნი ორგანოს მოქმედების ვადა. ამ საკითხთან დაკავშირებით აღსანიშნავია ევროკავშირის სასამართლოს შენიშვნა პორტუგალიური საგადასახადო საარბიტრაჟო პანელის მიერ მოთხოვნილ განმარტებასთან დაკავშირებით: სასამართლომ გაითვალისწინა, „მიუხედავად იმისა, რომ პორტუგალიური ტრიბუნალის ფორმირება ეფემერულია და მათი მოქმედება მთავრდება გადწყვეტილების მიღებისთანავე, ფაქტად რჩება ის გარემოება, რომ მთლიანობაში საარბიტრაჟო ტრიბუნალი, როგორც მართლმსაჯულების სისტემის ელემენტი ბუნებით მუდმივმოქმედი“.⁴⁷ შესაბამისად, საარბიტრაჟო ტრიბუნალები რომლებიც მოქმედებენ ISDS-ისა და მისი დამატებითი საშუალებების ფარგლებში შეიძლება მიღებულ იქნას, როგორც მუდმივმოქმედი ინსტიტუტი. იგივე დასკვნა უნდა გაკეთდეს ოსხ-ს ფარგლებში მოქმედ საარბიტრაჟო პანელებზე, რომლებზეც ვრცელდება UNCITRAL-ის საარბიტრაჟო წესები. მათი მუდმივმოქმედება დამოკიდებულია მათ პოზიციაზე წევრი ქვეყნე-

---

⁴⁵ ზოგჯერ ეს ცალმხრივად გამოიხარება ოსხ-ში, იხილეთ სქოლიო 42.

⁴⁶ იხ. იგივე შინაარსით, თუმცა სხვა საფუძვლით, von Papp, *იხილეთ სქოლიო* 15, 1073; Hindelang S., *Circumventing Primacy of EU Law and the CJEU's Judicial Monopoly by Resorting to Dispute Resolution Mechanisms Provided for in Interse Treaties? The Case of IntraEU Investment Arbitration*, (2012) 39 *Legal Issues of Economic Integration*, 179 – 206, 202 f.

⁴⁷ *Ascendi*, იხილეთ სქოლიო 14, §26.

ბის სამართლებრივი დაცვის სისტემაში. იმის მიუხედავად, რომ ინვესტორის მიერ სარჩელის წარდგენის დროს ისინი ყოველ ჯერზე თავიდან იქმნებიან, წევრი ქვეყნის მიერ ოსხ-ს რატიფიცირება და დანერგვა, რომელიც შეიცავს UNCITRAL-ის მოდელური წესებს, ათავსებს მსგავს დავას განსაკუთრებულ დავათა კლასში და მასზე ავრცელებს მუდმივმოქმედი სამართლებრივი დაცვის სისტემას.

სასამართლოს მიერ აღნიშნული მესამე ფაქტორი ეხება პრელიმინარული მიმართვის გამკეთებელი ინსტიტუტის სავალდებულო იურისდიქციას. რამდენადაც საეჭვო უნდა იყოს,⁴⁸ აღნიშნული მოთხოვნა სასამართლოს მიერ მიიღება მხედველობაში, მაშინ როდესაც წევრი ქვეყნის სამართალი ადგენს სასამართლო წარმოების მოთხოვნას არბიტრაჟის პროცესის ჩატარებამდე,⁴⁹ ან სადაც ხაზგაზმით არის ნებადართული საარბიტრაჟო პროცესის წარმოება, როგორც სასამართლო წარმოების ალტერნატივა.⁵⁰ საარბიტრაჟო ტრიბუნალის სავალდებულო იურისდიქცია ზოგჯერ ივარაუდება საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების ეფექტიდან გამომდინარე. მაშინ როდესაც გადაწყვეტილება არ ექვემდებარება გასაჩივრებას, „მას ენიჭება იგივე მნიშვნელობა როგორც ჩვეულებრივი სასამართლოს მიერ გამოტანილ გადაწყვეტილებას“, ამ შემთხვევაში გადაწყვეტილების გამომტან ორგანოს ენიჭება სავალდებულო

---

⁴⁸ საქმე C109/ 88, Danfoss, CJEU, 17 Oct. 1989, [1989] ECR I3220 დანიის ინდუსტრიულ საარბიტრაჟო კომიტეტთან დაკავშირებით, ორგანო შექმნილი დასაქმებულთა ასოციაციისა და დამსაქმებელთა კავშირის მიერ, რომელთაც აქვთ ექსკლუზიური იურისდიქცია ყველა დავაზე, რომელიც წარმოიქმნება მხარეებს შორის კოლექტიური ხელშეკრულებებიდან, §§7–9; საქმე C555/13, *Merck Canada v. Accord Healthcare et al.*, CJEU, 13 Feb. 2014, §§18–19.

⁴⁹ *Ascendi*, იხილე სქოლიო 14, §29.

⁵⁰ პორტუგალიურ საგადასახადო არბიტრაჟი, სადაც ჩვეულებრივ ბეგარის გადამხდელს შეუძლია შეიტანოს საგადასახადო წყობის წინააღმდეგ სარჩელი, ჩვეულებრივი ადმინისტრაციული სასამართლოებისათვის გზის ავლით, ასევე იხ. გენერალური ადვოკატის *Szpunar* შეხედულებები *Ascendi*, იხილე სქოლიო 14, §§38–40.

იურისდიქცია.⁵¹ წვერი ქვეყნების ხელისუფლება აუცილებლად უნდა ჩაერიოს,⁵² რაც იმით აიხსნება, რომ საინვესტიციო არბიტრაჟებს გააჩნიათ სავალდებულო ხასიათი. პირველ რიგში, ისინი ეფუძნებიან არა შეთანხმებას, რომელიც გაფორმდა კერძო შემთხვევიდან გამომდინარე, არამედ მასპინძელი ქვეყნის თანხმობას არბიტრაჟის შესახებ, რომელიც გაცხადებულია ოსხ-ში.⁵³ შემდგომ, ინვესტორებმა შეიძლება აირჩიონ ადგილობრივი დაცვის საშუალებები რომლებსაც სთავაზობს მასპინძელი ქვეყნის სასამართლო, ან არბიტრაჟი.⁵⁴ საინვესტიციო არბიტრაჟის გადაწყვეტილების აღსრულება უზრუნველყოფილია ICSID არბიტრაჟის მიერ, მისი კონვენციის 26-ე მუხლის თანახმად,⁵⁵ მაშინ როდესაც ICSID გადაწყვეტილებების გარდა, სხვა გადაწყვეტილებები აღსრულება ნაციონალური კანონების ან ნიუ-იორკის კონვენციის თანახმად.⁵⁶ ამ საშუალებებთან ერთად, ოსხ-ებშიც უნდა იქნან მხედველობაში მიღებულნი, რადგან ზოგიერთი მათგანი შეიცავს დათქმებს რომლებიც მიზნად ისახავს საინვესტიციო არბიტრაჟის გადაწყვეტილების აღსრულებას კანონის შესაბამისად. ამრიგად, საინვესტიციო არბიტრაჟს, ევროკავშირის ფუნქციონირების კონვენციის 267-ე მუხლთან მიმართებაში აქვს სავალდებულო ხასიათი.

რაც შეეხება სხვა ფაქტორებს, რომლებიც დასახელებულ იქნა სასამართლოს მიერ, არსებობს მხოლოდ მცირე ეჭვი იმისა, რომ ისინი ნამდვილად შეიძლება მიესადაგებოდეს საინვეს-

---

⁵¹ *Merck Canada*, იხილე სქოლიო 49, §19; *აქვე Ascendi*, იხილე სქოლიო 14, §28.

⁵² საქმე C125/04, *Denuit & Cordenier v. TransorientMosaïque Voyages & Culture S.A.*, CJEU, 27 Jan. 2005, [2005] ECR I923, §13.

⁵³ იხ. *Vandevelde*, იხილე სქოლიო 36, 434.

⁵⁴ ეს ზოგჯერ ცხადადაა ასახული ოსხ-ებში, იხ. გერმანიასა და ეთიოპიას შორის ხელშეკრულება, იხილე სქოლიო 42; ასევე იხ. *Vandevelde*, იხილე სქოლიო 36, 485; *Shan*, იხილე სქოლიო 36, 59–61.

⁵⁵ სდგც-ს კონვენციისათვის იხილე სქოლიო 37; *Shan*, იხილე სქოლიო 36, 63; *Vandevelde*, იხილე სქოლიო 36, 446.

⁵⁶ იხ. *Shan*, იხილე სქოლიო 36, 62; *Vandevelde*, იხილე სქოლიო 36, 447.

ტიციო-სახელმწიფო არბიტრაჟს. მათი ბუნებიდან გამომდინარე, პროცესი მიმდინარეობს მხარეებს შორის და ოსხ-ები უზრუნველყოფენ სამართლებრივ სტანდარტს, რომელიც არბიტრაჟის მიერ უნდა იქნას მიღებული. საარბიტრაჟო ტრიბუნალი გადაწყვეტს დავებს კანონის უზენაესობის გათვალისწინებით და არა *ex aequo et bono* და/ან *amiable compositeur* პრინციპების მიხედვით. დამატებით, არბიტრთა დამოუკიდებლობა უზრუნველყოფილია ოსხ-ს შესაბამისი მუხლებით და არბიტრაჟზე მოქმედი მექანიზმებით. საბოლოოდ აშკარაა, რომ პროცესებს გააჩნიათ მართლმსაჯულებრივი და არა ადმინისტრაციული ხასიათი.

ICSID-ის საარბიტრაჟო პანელს აშკარაა შეუძლია კითხვით მიმართოს ევროკავშირის სასამართლოს, მაშინ როდესაც ინვესტორს აქვს ალტერნატივის არჩევის შესაძლებლობა სარჩელის წევრი ქვეყნის სასამართლოში შეტანის მხრივ. ეკფკ-ს 267-ე მუხლთან მიმართებით მსგავსი არბიტრაჟი უტოლდება სახელმწიფო სასამართლოს. იქედან გამომდინარე, რომ ევროკავშირის სამომავლო ოსხ-ები მოიცავს ანალოგიურ საარბიტრაჟო დათქმებს, ეს ანალიზი მათზეც გავრცელდება. უმნიშვნელოა ის საკითხი ამ ოსხ-ების ხელმოწერა შევა კავშირის ექსკლუზიურ თუ გაზიარებულ კომპეტენციებში. ეს საკითხი შეიძენს კიდევ უფრო დიდ მნიშვნელობას, რადგან ეს ოსხ-ები გახდება ევროკავშირის სამართლის ნაწილი, რომლის დაცვაც ევროკავშირის კონვენციის მე-19 მუხლის მე-2 წინადადების თანახმად ევალება ევროკავშირის სასამართლოს. ოსხ-ები ჩვეულებრივ ვრცელდება საარბიტრაჟო პანელებზე და მხოლოდ იშვიათ შემთხვევებში წევრი ქვეყნების სასამართლოებზე. თუმცა, ევროკავშირის სასამართლოს იშვიათად ექნება მათი ინტერპრეტირების შესაძლებლობა, იმ შემთხვევაში თუ იგი დაუშვებლად ცნობს საინვესტიციო არბიტრაჟის მიმართვებს საპროცესო მიზნებიდან გამომდინარე. ამგვარად, მზარდი კანონმდებლობა, რომელიც აწესრიგებს ევროკავშირის საგარეო ურთიერთობებს, ამოღებულ იქნება ინსტიტუტიდან, რომელსაც კონვენციის თანახმად ეკისრება პირველადი პასუხისმგებლობა მისი ინტერპრეტაციაზე.

5. პრელიმინარული მიმართვები კომერციულ არბიტრაჟში?

ევროკავშირის სასამართლოსადმი კითხვით მიმართვის უფლების მოპოვება არ არის ადვილი, მაშინ, როდესაც საქმე ეხება კომერციულ არბიტრაჟს. აქამდე, სასამართლო შეეხო „სახელშეკრულებო არბიტრაჟს“⁵⁷ ან „არბიტრაჟს მკაცრი გაგებით“⁵⁸, რათა ხაზი გაესვა სავალდებულო იურისდიქციის არარსებობისათვის, რომელიც სასამართლომ დაადგინა *ნორდზეეს* საქმეში.⁵⁹ მისი განმარტებით, სავალდებულო იურისდიქციის არსებობა წარმოადგენს აუცილებელ ელემენტს, რათა არსებობდეს სასამართლოსათვის კითხვით მიმართვის უფლება. თუმცა, არსებობს ახალი გარემოებები, რის გამოც საჭიროა კიდევ ერთხელ გადაიხედოს სასამართლო პრაქტიკა. ცვლილებები ეხება არბიტრაჟის როლს მართლმსაჯულების სისტემაში, კანონების აღსრულებასა და ევროკავშირის სამართლის ახალ სფეროებში გაზრდას.

5.1. ცვლილებები გარემოში

გლობალურად საარბიტრაჟო ინსტიტუტების მხრიდან ბოლო წლებში შეიმჩნევა არბიტრაჟისადმი განსაკუთრებული ყურადღება. ფაქტობრივად, დარეგისტრირებულ არბიტრაჟთა სტატისტიკა ამტკიცებს, რომ საარბიტრაჟო ინსტიტუტების მიერ ადმინისტრირებული საარბიტრაჟო პროცესთა რიცხვი გაიზარდა, (1).⁶⁰

⁵⁷ *Ascendi*, იხილეთ სქოლიო 14, §27.

⁵⁸ იქვე, § 29.

⁵⁹ იხილეთ სქოლიო 10.

⁶⁰ ღირებული რჩევა ამ სტატისტიკური ბაზის შესახებ მომცა დოქტორ *მარტინ ილმერმა*, მაქს პლანკის ინსტიტუტი შედარებითი და საერთაშორისო კერძო სამართალი. მონაცემები კონსოლიდირებულია სხვადასხვა საარბიტრაჟო ინსტიტუტების წლიური ანგარიშებიდან ჰონგკონგის საერთაშორისო არბიტრაჟის ცენტრის მიერ; ისინი ხელმისაწვდომია: <www.hkiac.org/en/hkiac/statistics>. დამატებითი განმარტე-

ცხრილი 1. საარბიტრაჟო ინსტიტუტების მიერ ჩატარებული
საარბიტრაჟო პროცესთა რიცხვი.

	AAA	CIETAC	ICC	LCIA	SIAC
1992	204	267	337	21	7
2002	672	684	593	88	38
2012	996	1060	759	265	235

ეს არის მონაცემები, რომელიც არ შეიცავს და არც არის შესაძლებელი რომ შეიცავდეს ე.წ *ad hoc* არბიტრაჟს, იგი აჩვენებს არბიტრაჟის მოთხოვნებისადმი ექსტრაორდინალურ ზრდას. შესაძლებელია მსგავსი მონაცემების დამატება ევროკავშირის სხვა სახელმწიფოებიდანაც.⁶¹ საარბიტრაჟო პროცესთა მსგავსი ზრდა არ შეიძლება აიხსნას საერთაშორისო ვაჭრობის ზრდით და/ან სასამართლოებში დავათა წარმოების შემცირებით. ის მიგვანიშნებს მიმართულების ცვლაზე სასამართლო წარმოებიდან საარბიტრაჟო წარმოებისკენ. იმ შემთხვევაშიც, როცა წევრი ქვეყნის სასამართლოებს უფლება აქვთ მიმართონ ევროკავშირის სასამართლოს პრელიმინარული კითხვით, რისი უფლებავე საარბიტრაჟო პანელს არ გააჩნია.

მეორე ფუნდამენტური ცვლილება, რაც შეინიშნება მთელს ევროპაში და მის საზღვრებს გარეთ, არის სასამარ-

---

ბები: AAA =American Arbitration Association (International Cases Only; the Data for 2012 is Taken From American Arbitration Association, 2012 President’s Letter and Financial Statements, New York 2013, p. 7); CIETAC = China International Economic and Trade Arbitration Commission; ICC = International Chamber of Commerce; LCIA =London Court of International Arbitration (the Data for 2012 is Taken from the Registrar’s Report 2012); SIAC = Singapore International Arbitration Centre.

⁶¹ მაგ., არბიტრების რიცხვი რომლების დარეგისტრირებულები არიან გერმანიის საარბიტრაჟო ინსტიტუტის მიერ (Deutsche Institution für 12/9/2015, Print preview <<http://www.kluwerarbitration.com/CommonUI/print.aspx?ids=klikajoi320402>>, 18/19 Schiedsgerichtsbarkeit (DIS)) Rose from 42 in 1998 to 125 in 2012, იხ. DISStatistik 2010 and DISStatistik 2012, ორივე ხელმისაწვდომია <www.disarb.de/de/39/content/statistikid54>.

თლოების ზოგადი მიმართება დავის ალტერნატიული გადაწყვეტასთან, რომლებიც მოიცავენ სახალხო დამცველის აპარატს,⁶² მედიაციას⁶³ და ამასთანავე არბიტრაჟს. მაშინ, როდესაც ევროკავშირის სამართალი არ შეხებია კომერციულ არბიტრაჟს, დაახლოებით 70 ქვეყანამ მსოფლიოში,⁶⁴ მათ შორის 17-მა ევროკავშირში, მიიღო ნაციონალური აქტი არბიტრაჟის შესახებ, რომელიც ეფუძნება UNCITRAL-ის 1958 წლის მოდელურ კანონს არბიტრაჟის შესახებ. ეს ფართო საკანონმდებლო ტენდენცია იძლევა საშუალებას ვიფიქროთ, რომ საერთაშორისო მასშტაბით მრავალი ქვეყანა, მათ შორის ევროკავშირის წევრებიც, უპირატესობას ანიჭებს არბიტრაჟს, როგორც სასამართლო წარმოების ალტერნატივას. ეს ტენდენცია გამოიხატება ასევე UNCITRAL-ის მოდელური კანონის რამოდენიმე მუხლში, კერძოდ მუხლი 5, რომელიც ეხება სასამართლო ჩარევების შეზღუდვებს საარბიტრაჟო პროცესებში და მუხლი 8, რომელიც ეხება საარბიტრაჟო შეანხმებისთვის უპირატესობის მინიჭებას. ეს ტენდენცია აღიარებული იქნა ადვოკატ სზპუნარის მიერ ევროკავშირის სასამართლოში, რომელიც მინიშნებს იმაზე რომ ევროკავშირის სასამართლომ მხედველობაში უნდა მიიღოს „პოსტმოდერნისტული“ განვითარება მართლ-

---

⁶² არ არსებობს სიღრმისეული გამოკითხვა ომბუცმენის სქემებისა, თუმცა იხ. მაგ. *Hans GammeltoftHansen*, *The Danish Ombudsman*, *Folketingets Ombudsmand* 2005; *Thomas von Hippel*, *Der Ombudsmann im Bankund Versicherungswesen – Eine rechtsdogmatische und –vergleichende Untersuchung*, Mohr Siebeck 2000; *Jens Scherpe*, *Außergerichtliche Streitbeilegung in Verbrauchersachen, Ein deutschdänischer Rechtsvergleich*, Mohr Siebeck 2002; *On the Operation of the German Insurance Ombudsman* იხ. *Basedow J.*, *Small Claims Enforcement in a High Cost Country: The German Insurance Ombudsmann*, (2007) 50 *Scandinavian Studies in Law*, 49–64.

⁶³ იხ. სიღრმისეული შედარებითი მოპყრობა ეროვნულ ანგარიშებში, *Hopt K., Steffek F. (eds.)*, *Mediation, Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press 2013; *Mota C. E., Buhigues J. L. I., Moreno G. P. (eds.)*, *Civil and Commercial Mediation in Europe*, vol. 1, 2, Intersentia 2013 and 2014.

⁶⁴ თუმცა კავშირის სამართალი ასევე შეეხო მომხმარებელთა არბიტრაჟს, იხ. დაგ-ის დირექტივა, იხილე სქოლიო 7.

მსაჯულების სისტემისა ეკფკ-ს 267-ე მუხლის ინტერპრეტაციის დროს.⁶⁵

მესამე ძირეული ცვლილება, რომელიც გავლენას ახდენს 267-ე მუხლზე, ეხება ცვლილებას ევროკავშირის სამართალში. *ნორდზეე*-ს საქმის დროს, დაახლოებით 1980 წელს, ევროკავშირის სამართალი შედგებოდა მხოლოდ საკანონმდებლო აქტებისგან, რომლებიც აწესრიგებდნენ მხოლოდ საჯარო სამართლის საკიხებს და რომელთა აღსრულებაც ეკისრებოდა საჯარო მოხელეებს. მხოლოდდამხოლოდ, რამდენიმე ათეული დირექტივა ეხებოდა კერძო შემთხვევებს, განსაკუთრებით საკორპორაციო და შრომის სამართლის კერძო ასპექტები. ევროპის ეკონომიკურ კავშირში 1980 წლისათვის ევროკავშირის კანონების დანერგვა წევრი ქვეყნების აღმასრულებელთა თითქმის ექსკლუზიურ უფლებას წარმოადგენდა. შესაბამისად ეკფკ-ს 267-ე მუხლის ინტერპრეტაცია *ნორდზეეს* საქმეში შესაძლოა კონცენტრირებული ყოფილიყო წევრ ქვეყანათა პასუხისმგებლობაზე ევროკავშირის კანონების იმპლემენტაციისათვის. ეს ამჟამად უკვე აღარ არის შესაძლებელი. 1980-იანი წლების შუა რიცხვების შემდეგ ევროკავშირის სამართალი გაფართოვდა და შეეხო კომერციული სამართლის რამდენიმე სფეროს, რომლებიც ხშირად წარმოადგენენ საარბიტრაჟო შეთანხმების ობიექტებს. კერძოდ, სამომხმარებლო-სახელშეკრულებო სამართალი, კორპორაციული სამართალი, ანტიმონოპოლიური სამართალი და ა.შ. 100-ზე მეტი საკანონმდებლო აქტი გამოიცა, რომლებიც ეხება უმთავრესად, და ასევე, ექსკლუზიურად კერძო სამართალს. მათი დანერგვა ძირითადად ევალეზბათ სამოქალაქო სასამართლოებსა და კომერციულ არბიტრაჟს, სადაც მხარეები ამაზე თანხმდებიან. შესაბამის დავებში მათი მნიშვნელობა აღარ შემოიფარგლება მხოლოდ შემთხვევითი კითხვებით, ისინი ეხებიან საქმის მიზნებსა და მთავარ

---

⁶⁵ იხ. გენერალური ადვოკატის *Szpunar*-ის აზრი, *Ascendi*, იხილეთ სქოლიო 14, §50.

მტკიცებულებებს. ევროკავშირის სამართლის კერძო სამართლის სფეროში გადანაცვლება არ დასრულებულა. ახლახანს ძალაში შევიდა დირექტივა, რომელიც ეხება ანტიმონოპოლიური სამართლის დარღვევის დროს ზიანის ანაზღაურებას.⁶⁶ განხილულ იქნა დამატებითი შემოთავაზება საქონლის გაყიდვასთან⁶⁷ დაკავშირებით, ხოლო სადაზღვევო სამართლის პროექტის განხილვა კი ინიცირებულია.⁶⁸

5.2. მიმართვის უფლების შედეგები

ფართო ტენდენცია კომერციულ არბიტრაჟთან დაკავშირებით, ევროკავშირის სამართლის კერძო სამართლის განხრით ზრდასთან კომბინაციაში, წარმოადგენს საფრთხეს ევროკავშირის სამართლის დიდი ნაწილის არასწორად მისადაგებისას. იმ შემთხვევაში, თუ ევროკავშირის სასამართლო გააგრძელებს საარბიტრაჟო ტრიბუნალების მიმართვების უარყოფას. ამის მიზეზი არის ის, რომ მხოლოდ საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებათა მცირე პროცენტულობა საჩივრდება წევრი ქვეყნების სასამართლოებში, რაც სასამართლოს მისცემდა შესაძლებლობას პრელიმინარული კითხვით მიემართა ევროკავ-

---

⁶⁶ Directive 2014/104/EU of the European Parliament and of the Council of 26th Nov. 2014 on Certain Rules Governing Actions for Damages under National Law for Infringements of the Competition Law Provisions of the Member States and of the European Union, 2014 O.J. (L 349) 1.

⁶⁷ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law, COM(2011)635 Final (11 Oct. 2011); the Commission has Recently Announced to Withdraw the Proposal, but has the Intention to Submit a ‘Modified Proposal in Order to Fully Unleash the Potential for Ecommerce in the Digital Single Market’, იხ. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Commission Work Program 2015: A New Start, COM(2014)910 Final (16 Dec.2014), Annex 2, §60.

⁶⁸ იხ. The Final Report of the Commission Expert Group on European Insurance Contract Law (24th Jan. 2014), Available on the Website of the European Commission at <http://ec.europa.eu/justice/contract/insurance/expertgroup/index_en.htm>→ Final Report of the Expert Group>.

შირის სასამართლოსთვის. იგივე ვრცელდება საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების სახელმწიფო სასამართლოების მიერ აღსრულების დროს.

რისკები და ცვლილებები, რომელიც ზემოთ იქნა ხაზგასმული ნათელს ხდის რომ ევროკავშირის სასამართლომ უნდა გადაამოწმოს ეკვკ-ს 267-ე მუხლის ინტერპრეტაცია. ეს არ განიხილება სირთულედ, რადგან სასამართლოს მიერ დასახელებული ექვსი ფაქტორი, რომელიც გამომდინარეობს სასამართლო პრაქტიკიდან,⁶⁹ არ ფიგურირებს თავად მუხლში. ევროკავშირის სასამართლო, რა თქმა უნდა, თავს იგრძნობს მის წინარე სასამართლო პრაქტიკაზე დამოკიდებულად, თუმცა კავშირის სამართალში არ არსებობს მკაცრად მარეგულირებელი გარემოება, რომელიც ანებს ძლიერ დამოკიდებულებას წინარე პრეცედენტულ სამართალზე. ზოგიერთი მოთხოვნა, ისეთი, როგორცაა ტრიბუნალის დამოუკიდებლობა, გადაწყვეტილების კანონის უზენაესობის პრინციპის მიხედვით მიღება და მხარეთა შორის პროცესი, ნამდვილად წარმოადგენს სამართლებრივი ხასიათის დავებს. სხვა მოთხოვნები, კანონისმიერი დაფუძნება, მუდმივმოქმედება და სავალდებულო იურისდიქცია ნაკლებად არის თვალსაჩინო და უკვე იყო რამდენიმე კვალიფიკაციის სუბიექტი.

ეკვკ-ს 267-ე მუხლის მიზნებიდან გამომდინარე, პრეცედენტული სამართლის ბრმად მიყოლაზე უფრო მნიშვნელოვანია, რომ ინსტიტუტი რომელიც ევროკავშირის სასამართლოს მიმართავს პრელიმინარული კითხვით იყოს ზოგადად, *წვერი ქვეყნის, მართლმსაჯულების შემადგენელი ნაწილი*.⁷⁰ ზემოთ აღნიშნული სამი ფაქტორი უნდა იქნას ამ ძირეული საკითხის მნიშვნელობის გათვალისწინებით ინტერპრეტირებული. რო-

⁶⁹ იხ. წინა ტექსტი, იხილე სქოლიო 14.

⁷⁰ Some Language to this Effect is Contained in *Ascendi*, იხილე სქოლიო 14, §26, Where the Portuguese Arbitral Tribunal is Considered ‘as a Whole...as an Element of the System Referred to’; On a Similar note Advocate General Szpunar, §20, Reasoned that the *Nord* at Court Rejected the Referral by the Arbitrator Since the Latter Was ‘too Loosely Connected with the Established System of Judicial Protection in the Member State’.

გორც აღინიშნა, ევროკავშირის სასამართლომ უკვე დაყო აღნიშნული სამი პირობა ნაწილებად.⁷¹ შედეგად ორგანოები, რომლებიც წარმოიქმნებიან შერეულად, წევრი ქვეყნის კანონმდებლობისა და მხარეთა ავტონომიიდან, მიიჩნევიან სასამართლოსადმი მიმართვის უფლებამოსილებით აღჭურვილად. რეალობაში კომერციული არბიტრაჟი ასევე წარმოადგენს მსგავს ნაზავს. მხარეთა საარბიტრაჟო შეთანხმება, მათი „აზროვნებათა თანხმობა“ ფაქტობრივად გამომდინარეობს სახელმწიფო კანონმდებლობიდან, მაშინ როდესაც იგი უზრუნველყოფს იმას, რომ არ მოხდება სასამართლო ჩარევა არბიტრაჟში და შემდგომ ექნებათ შესაძლებლობა საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების აღსრულების. სახელმწიფო კანონმდებლობის ეს ელემენტი წლების განმავლობაში უფრო თვალნათელი გახდა და ამჟამად უფრო მყარად არის მიღებული ვიდრე *ნორდბეეს* საქმის დროს. ეს მტკიცებულება რომელსაც სახელმწიფო საარბიტრაჟო აქტები შეიცავს არის სასარგებლო კონტრიბუცია ინდივიდუალური წევრი ქვეყნებისა საარბიტრაჟო პროცესების ჩასატარებლად. ეს კი საკმარისი უნდა იყოს იმისათვის, რომ წევრი ქვეყნის საარბიტრაჟო ტრიბუნალს, მაშინ როდესაც მისი ადგილი ქვეყნის შიგნით მდებარეობს, გაუთანაბრდეს სახელმწიფო სასამართლოს.

6. დასკვნა

ევროკავშირის სამართლის ინტერპრეტაციასთან დაკავშირებით, ევროკავშირის ფუნქციონირების შესახებ კონვენციის 267-ე მუხლიდან გამომდინარე წევრი სახელმწიფოს სასამართლოს შეუძლია მიმართოს პრელიმინარული კითხვით ევროკავშირის სასამართლოს. მაშინ, როდესაც იგივე მოთხოვნა წარმოიშვება იმავე წევრ სახელმწიფოში მიმდინარე არბიტრაჟის დროს, ევროკავშირის სასამართლოსგან აღნიშნულთან დაკავშირებით მოსაზრების მიღება სირთულეებთან არის

---

⁷¹ იხ. ტექსტი იხილე სქოლიო 45–51.

დაკავშირებული. სასამართლოს მიერ გაკეთებულ შეფასებასა და ეროვნულ კანონმდებლობაში განხორციელებულ ცვლილებებს შესაძლოა ეწოდოს „არაპირდაპირი მიმართვის შესაძლებლობა“: საარბიტრაჟო პანელი მიმართავს ნაციონალურ სასამართლოს მოთხოვნით, ევროკავშირის სასამართლოს მიმართოს კავშირის სამართალთან დაკავშირებული პრელიმინარული კითხვით. ალტერნატიულად, საარბიტრაჟო პროცესის ბოლოს შესაძლებელია სასამართლოსადმი განცხადებით მიმართვა საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების გაუქმების ან აღსრულების მოთხოვნით. საარბიტრაჟო პანელების მიერ არაპირდაპირი მიმართვების გაკეთება არის სარისკო, დროში განწელილი და არ არის ხელმისაწვდომი ყველა წევრ ქვეყანაში. სასამართლო, რომელიც განიხილავს გადაწყვეტილების გაუქმებისა და აღსრულების საკითხს, იმ შემთხვევაში თუ არბიტრები ევროკავშირის ფუნდამენტურ სამართალს არასწორად განმარტავენ, რისკქვეშ აყენებს მთლიანად საარბიტრაჟო პროცესის ეფექტურობას მხოლოდდამხოლოდ პროცესის დასრულების ბოლოს.

ევროკავშირის სასამართლომ ახალ პრეცედენტულ სამართალში ეკფკ-ს 267-ე მუხლთან მიმართებაში შეასუსტა მისი ნინანდელი დამოკიდებულება. კერძოდ, ახლანდელ გადაწყვეტილებებს მიეყავართ იმ დასკვნამდე, რომ ISDS-ის ქვეშ მოქმედ საარბიტრაჟო პანელებს, რომლებიც მოქმედებენ ორმხრივი საინვესტიციო ხელშეკრულებებიდან გამომდინარე, შეუძლიათ მიმართონ ევროკავშირის სასამართლოს სამართლის განმარტების მოთხოვნით, მაშინ, როდესაც ინვესტორს აქვს არჩევანი მისი სარჩელი შეიტანოს წევრი ქვეყნის სასამართლოში. წევრ სახელმწიფოებში ისინი მიიჩნევიან, როგორც სასამართლოს თანაბარი ორგანოები. ამასთანავე ისინი მიესადაგებიან ყველა იმ მოთხოვნებს, რომლებიც დაწესდა ევროკავშირის სასამართლოს მიერ, რათა ორგანო აღიარებულ იქნას, როგორც ევროკავშირის წევრი ქვეყნის სასამართლო 267-ე მუხლთან მიმართებაში. იგივე გავრცელდება საარბიტრაჟო ტრი-

ბუნალებზე, რომლებიც შეიქმნება მომავალში ევროკავშირის მიერ დადებული ორმხრივი საინვესტიციო ხელშეკრულებზე დაფუძნებით. იმ შემთხვევაში, თუ მათ დასჭირდებათ პრელიმინარული კითხვით მიმართონ ევროკავშირის სასამართლოს სამართლის ინტერპრეტაციასთან დაკავშირებით. მსგავსი ISDS-ის საარბიტრაჟო პანელები შეიძლება მოისაზრებოდეს, როგორც ნევრი ქვეყნის სასამართლოს მსგავსი სამართლებრივი დაცვის მექანიზმი, რომელთაც ექნებათ ევროკავშირის მიერ მიღებული კონვენციების გავრცობისა და აღსრულების კომპეტენცია.

კომერციულ არბიტრაჟთან მიმართებაში მსგავსი დასკვნის გამოტანა შეიძლება ნაადრევია. თუმცა, აღნიშნული რისკის დასაბალანსებლად ევროკავშირის სასამართლომ უნდა მიიღოს მხედველობაში ევროკავშირისა და ნაციონალურ სამართალში ახლახან განვითარებული ცვლილებები. მიიჩნევა, რომ კომერციული არბიტრაჟები, რომლებიც მიჰყვებიან UNCITRAL-ის მოდელურ კანონს, შესაძლოა მიჩნეულ იქნან მართლმსაჯულების სისტემის ნაწილად კავშირის ნევრ ქვეყნებში. სასამართლო პრაქტიკის თანახმად, რომელიც ზემოთ იქნა ციტირებული, ეკვკ-ს 267-ე მუხლი აწესებს „ნებისმიერი სასამართლოსა თუ ტრიბუნალის“ მიერ ევროკავშირის სასამართლოსადმი მიმართვის უფლებას, ყველა ორგანოსთვის რომელიც შედის *ნაციონალური სამართლის მართლმსაჯულების სისტემაში*.⁷² ევროკავშირის სამართალი ვითარდება და ვრცელდება, შესაბამისად კერძო სამართალზე წარმოიქმნება დიალოგის გაგრძელების მოთხოვნა ეკვკ-ს 267-ე მუხლიდან გამომდინარე ნევრი ქვეყნების საარბიტრაჟო პანელებსა და ევროკავშირის სასამართლოს შორის. თუ სასამართლო დასკვნების გაკეთებისგან თავს შეიკავებს, ევროკავშირი აღმოჩნდება „პასუხისმგებელი ევროკავშირის სამართლისა და

---

⁷² იხ. ციტატა *Miles* გადაწყვეტილებიდან, ტექსტში იხილე სქოლიო 45, და დამატებითი მიმართებებისთვის იხილე სქოლიო 71.

საერთაშორისო არბიტრაჟის პრაქტიკას შორის გაზრდილ დისტანციაზე“, ისე, როგორც ეს საარბიტრაჟო და ევროკავშირის სამართლის გამორჩეულმა ექსპერტმა აღნიშნა⁷³.

ინგლისურიდან თარგმნა

თამუნა ბერიძე

ვენის უნივერსიტეტის
ევროკავშირის, საერთაშორისო და შედარებითი
სამართლის ინსტიტუტის დოქტორანტი

ცენტრალური ევროპული უნივერსიტეტი
საერთაშორისო ბიზნეს
სამართლის მაგისტრი

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
სამართლის მაგისტრი წარჩინებით

---

⁷³ *Bermann G., Reconciling European Union Law Demands with the Demands of International Arbitration, (2011) 34 Fordham International Law Journal 1193–1216, 1199.*